

Давидюк Олександр Миколайович

к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, с.н.с Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрНУ, адвокат

код ORCID: 0000-0002-6699-0903

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВТІЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Роботу присвячено дослідженню стану господарсько-правового регулювання методів, способів та прийомів оцінки ефективності технології. Досліджуються нормативні вимоги до змісту технології, показники її ефективності. Сформовано пропозиції щодо покращення стану правового забезпечення проблематики дослідження.

Ключові слова: технологія, правове регулювання обігу технологій, трансфер технологій, інновації, інноваційна діяльність.

Davydiuk Oleksandr Mykolayovych

PhD, Assistant Professor of the Economic Law Department of Yaroslav Mudryi National Law University, Senior Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine, advocate

ORCID: 0000-0002-6699-0903

ECONOMIC AND LEGAL REGULATION OF CRITERIA OF EFFICIENCY OF IMPLEMENTATION OF TECHNOLOGIES

The work is dedicated to the status of state-legal regulation of methods, methods and methods for assessing the effectiveness of technology. Normative measures are being taken to change the technology, indicators of efficiency. Formed propositions to improve the legal security of the problems of follow-up.

Keywords: technology, legal regulation of technology circulation, technology transfer, innovation, innovation activity.

На сьогоднішній день наша держава стикнулася із великою кількістю зовнішніх викликів, які у своїй сукупності створюють загрозу існування її економіки. Однією із заповорок стабільного її функціонування за будь-яких загроз і умов, є технологічне оновлення її виробничого сектору, що в кінцевому результаті створить потужний виробничий потенціал, стане запорукою високого рівня конкурентоздатності вітчизняної продукції та розвитку торговельних відносин і зовнішньоекономічної діяльності. За такого рівня стратегічної важливості цієї сфери, перед юридичною наукою надзвичайно гостро постає питання формування нормативних передумов для такого процесу.

Одним із напрямків розвитку наукових досліджень спрямованих на створення передумов технологічного оновлення національної економіки є реформування чинного законодавства України, що регулює суспільні відносини які виникають з приводу обігу (трансферу) технологій в нашій країні. В межах окресленого завдання особливо виділяється питання визначення і нормативної фіксації критеріїв ефективності реалізації технологій господарсько-правового (виробничого) спрямування.

На жаль, чинне законодавство України приділяє питанню встановлення критеріїв ефективності технологій неналежну увагу. Так, якщо проаналізувати положення статті 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [1], то можна встановити, що законодавець, надаючи визначення технології як результату науково-технічної діяльності, сукупності систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг – поверхнево лише розкриває сутність вказаного об'єкту, не зазначаючи відомостей про те, яким завданням вона має відповідати. Аналогічно, жодних вимог щодо того, який саме результат має надавати технологія в результаті її втілення до цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання не містять такі супутні категорії цього нормативно-правового акту як складова технології та об'єкт технології.

Лише, в межах нормативного визначення меж втручання держави в суспільні відносини які складаються з приводу створення, передачі прав та втілення технологій можна віднайти певні вимоги щодо того, яким саме технологіям буде надано в подальшому засоби державної підтримки та стимулювання їх впровадження. Так, стаття 14 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» містить в собі посилення на те, що державну реєстрацію можуть пройти лише ті технології які наділені такими характеристиками як технологічний рівень і новизна технологій, їх складових та обладнання.

Таким чином, в чинному законодавстві України, вказано лише такі критерії як: (1) технологічний рівень технології; (2) новизна технології; (3) технологічний рівень складових технології та обладнання яке входить до її складу; (4) новизна складових технології та обладнання яке входить до її складу.

Такий підхід законодавця гарантовано не відповідає вимогам які висувуються до стану нормативного забезпечення регулювання суспільних відносин пов'язаних із обігом технологій, оскільки в ньому не відображено значення та характеристик технології які мають відобразитись в кінцевому результаті від її втілення, не міститься дієвих бар'єрів протидії псевдо та застарілим технологіям, а чинні критерії в частині технологічного рівня не містять в собі сутнісної характеристики, оскільки нормативно ця категорія не зафіксована в жодному нормативному документі, а загальноприйнятний підхід – не сформувався і до цього часу є спірним.

На нашу думку, найбільш доцільним є ведення до тексту Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» нормативних приписів, якими має бути визначено наступне:

В результаті втілення технології до певного роду та виду виробничих процесів має бути гарантовано забезпечений:

(а) результат функціонування технології (у вигляді певних товарів, робіт чи послуг), має бути наділений (якому мають бути характерні) такі споживчі

властивості які не були відомі (чи не досяжні за пануючого рівня технічного розвитку) раніше;

(б) в результаті втілення технології буде виготовлена така продукція виробничо-технічного призначення чи товари народного споживання або з'являться такі результати робіт чи послуги, що наділені споживчими властивостями які значно переважають за своїми якісними характеристиками аналогічні об'єкти, що вже створюються в виробничому секторі;

(в) в результаті реалізації технології буде забезпечено виготовлення такої продукції (робіт, послуг) яка наділена високими показниками конкурентоздатності через істотне зниження витратності їх виготовлення;

(г) в ході використання однієї технології буде отримано змогу виготовляти (тиражувати) об'єкти, що в свою чергу наділені властивостями технології (тобто результат функціонування технології – створення нових технологій) [2].

В ході використання такого законодавчого підходу до встановлення критеріїв ефективності технологій створюються передумови для застосування ціннісно-результативного підходу сутності цього явища. Він, в свою чергу, полягає в концентрації засобів державного регулювання суспільних відносин на кінцевому результаті від впровадження технологій, а не на простій (некваліфікованій) характеристиці її формальних ознак. Для держави, для економіки, технологія є засобом досягнення більш цінних економічних результатів, а саме підвищеного рівня продажу товарів (робіт, послуг) через істотну зміну рівня їх конкурентоздатності, збільшення розміру доходів та прибутків від реалізації товарів, робіт і послуг виготовлених (вироблених) з використанням вказаних технологій. А вже зазначені економічні результати здатні здійснити визначальний непрямий вплив на покращення макрофінансових показників економіки і держави у цілому. Саме через цінність технології як засобу досягнення певного економічного результату, формування системи критеріїв спрямованих на формування ознак технології з одного боку та відмежування їх від псевдо та застарілих технологій має відбуватись виключно через призму тієї користі яку вони можуть надати суспільству, економіці,

державі. Зміст запропонованих критеріїв відбиває також передові сучасні погляди на розуміння сутності, ролі та призначення технології, що сприятиме додатково і уніфікації правого регулювання відносин трансферу технологій за вітчизняним законодавством із законодавством країн Європейського союзу та країн із розвиненою економікою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>.
2. Давидюк О. М. Технологія як об'єкт господарсько-правового регулювання : монографія. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 176 с.

REFERENCES

1. Law of Ukraine On state regulation of activities in the field of technology transfer № 143-V (2006, September, 14). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> [in Ukrainian].
2. Davydyuk, O. M. (2010) Technology as an object of economic and legal regulation: a monograph. Kharkiv: FINN Publishing House, 176 [in Ukrainian].